

Sygn. akt II KK 100/18

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Józef Szewczyk

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie **R. S.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 29 maja 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego (PK IV Ksk [...]),

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 marca 2016 r. r., sygn. akt II AKz [...],

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 15 lutego 2016 r., sygn. XII K [...],

postanowił

uchylić zaskarżone postanowienie Sądu i utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W. i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

UZASADNIENIE

R. S. został skazany:

1) nakazem karnym z dnia 12 grudnia 2000 r. przez Sąd Rejonowy w W. w sprawie VIII K 1007/98, za czyn z art. 190 § 1 k.k. popełniony w dniu 11 maja 1998 r., na karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 20 zł każda; karę grzywny wykonano w dniu 11 grudnia 2006 r.;

2) wyrokiem Sądu Rejonowego [...] z dnia 29 kwietnia 2005 r., sygn. akt V K 1535/01:

- za czyn z art. 280 § 1 k.k. popełniony w dniu 26 stycznia 2000 r. na karę 3 lat pozbawienia wolności,

- za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zb. z art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 9 lutego 2000 r. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd orzekł karę łączną 4 lat pozbawienia wolności.

Postanowieniem z dnia 11 czerwca 2007 r., sygn. V Wz 1453/07, Sąd Okręgowy w B. udzielił skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary, ustalając okres próby do dnia 11 czerwca 2009 r.;

3) wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 marca 2015 r., sygn. XVIII K 124/14:

- za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., popełniony w dniu 14 września 1999 r., na karę 3 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny 230 stawek dziennych po 30 zł każda,

- za czyn z art. 282 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., popełniony w nieustalonym dniu w okresie od czerwca 1999 r. do lipca 1999 r., na karę 2 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny 230 stawek dziennych po 30 zł każda.

Sąd orzekł karę łączną 4 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności i 280 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 30 złotych. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 12 października 2015 r.

Wnioskiem z dnia 17 listopada 2015 r. obrońca R. S. adwokat G. N. wniósł o wydanie wobec skazanego wyroku łącznego, obejmującego wyroki jednostkowe wydane w sprawach: V K 1535/01 i XVIII K 123/14 i wymierzenie kary łącznej pozbawienia wolności na zasadzie pełnej absorpcji. Drugi z obrońców, adwokat T. F. – obrońca z wyboru, pismem z dnia 30 listopada 2015 r.,

uzupełniając wniosek o wydanie wyroku łącznego, podniósł, że w realiach tej sprawy, zastosowanie powinien znaleźć stan prawny obowiązujący do dnia 30 czerwca 2015 r.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w W., sygn. akt XII K [...], na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), umorzył postępowanie w sprawie.

We wniesionym zażaleniu obrońca podniósł zarzuty naruszenia:

1) art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie, w sytuacji kiedy w realiach niniejszej sprawy sąd miał obowiązek ich zastosowania,

2) art. 85 § 2 k.k. w zw. z art. 572 k.p.k. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w realiach niniejszej sprawy znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r., co wobec wykonania przez skazanego jednej z kar, skutkowało umorzeniem postępowania.

Obrońca skazanego wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wydanie wyroku łącznego i orzeczenie kary łącznej zgodnie z wnioskiem, tj. na zasadzie pełnej absorpcji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny w [...], po rozpoznaniu zażalenia obrońcy R. S., postanowieniem z dnia 8 marca 2016 roku, sygn. akt II AKz [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Kasację w sprawie, zaskarżając postanowienie w całości na korzyść skazanego, wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny i na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. oraz art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił mu „rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., poprzez jego niezastosowanie, w zw. z art. 4 § 1 k.k., polegające na zaakceptowaniu przez Sąd Apelacyjny w [...] błędnego poglądu Sądu Okręgowego w W., że w przypadku kar jednostkowych prawomocnie

orzeczonych do dnia 30 czerwca 2015 r. i kar jednostkowych, które stały się prawomocne po tej dacie istnieje możliwość orzeczenia jednej kary łącznej tylko i wyłącznie na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów i w przypadku, gdy do wykonania została tylko jedna kara orzeczona w jednostkowym wyroku, przepis art. 4 § 1 k.k. nie ma zastosowania, co doprowadziło do utrzymania w mocy wadliwego postanowienia Sądu I instancji o umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, podczas gdy według stanu prawnego obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r., zaistniały materialne przesłanki z art. 85 k.k. do wydania korzystnego dla R. S. wyroku łącznego i zgodnie z dyspozycją art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 396) zastosowanie w tej sytuacji powinien znaleźć przepis art. 4 § 1 k.k.” W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego jest zasadna.

Nie ulega wątpliwości, że orzeczenia skazujące R. S., tj. wydane w sprawach VIII K 1007/98 i V K 1535/01, uprawomocniły się przed dniem 30 czerwca 2015 r., trzecie orzeczenie, o sygnaturze XVIII K 124/14, uprawomocniło się zaś po tej dacie (karta karna k. 29). Z dniem 1 lipca 2015 r. zmieniony został przepis art. 85 k.k. Procedowanie sądu w przedmiocie wydania wyroku łącznego miało miejsce już po nowelizacji. Istota prawidłowego procedowania sądu, jak zasadnie podniósł skarżący, sprowadza się do wyboru właściwej ustawy w zakresie orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym.

Jak poniósł Sąd Najwyższy w sprawie IV KK 70/16 „w myśl ogólnej zasady kodeksowej, normującej kwestię tzw. kolizji ustaw w czasie, ustanowionej w art. 4 § 1 k.k., łącząc po wejściu w życie noweli z dnia 20 lutego 2015 r. węzłem kary łącznej kary prawomocnie orzeczone przed wejściem w życie tej noweli należałoby stosować "ustawę nową", czyli przepisy rozdziału IX w brzmieniu nadanym rzeczoną nowelą, a "ustawę obowiązującą poprzednio", czyli przepisy rozdziału IX w dotychczasowym brzmieniu, tylko wtedy, gdyby była ona

względniejsza dla sprawcy. Przepis art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) wprowadza odstępstwo od tej zasady. Wyraża się ono w tym, że w rozważanym zakresie wyłącza się stosowanie ustawy nowej do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem jej wejścia w życie z tym, że owo wyłączenie nie obejmuje wypadków, w których zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem już po tym dniu. W takim i tylko takim zakresie przepis ten wyłącza stosowanie art. 4 § 1 k.k.” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2016 r., LEX nr 2019577). Skoro tak, to „przy wymiarze kary łącznej w wyroku łącznym tylko na podstawie jednostkowych kar prawomocnie orzeczonych do dnia 30 czerwca 2015 r. zasada sformułowana w treści art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396) wyłącza stosowanie art. 4 § 1 k.k., mimo materialnoprawnego charakteru norm określających orzekanie w przedmiocie kary łącznej. Wówczas sąd zobligowany jest do stosowania przepisów rozdziału IX k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. Jednak w sytuacji, w której co najmniej jeden wyrok objęty wyrokiem łącznym uprawomocnił się po dniu 30 czerwca 2015 r., zgodnie z dyspozycją ww. art. 19 ust. 1, znajdzie zastosowanie przepis art. 4 § 1 k.k. Oznacza to, że ustawa obowiązująca poprzednio stanowi podstawę orzeczenia kary łącznej tylko wtedy, gdy będzie ona względniejsza dla skazanego, przy czym analiza ta obejmuje również ewentualną względność tzw. ustawy pośredniej. W przeciwnym wypadku kara łączna zostanie wymierzona w oparciu przepisy rozdziału IX k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r.” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., II KK 347/16, LEX nr 2284181).

Podobne stanowiska, na co wskazał autor kasacji, zajmowały także Sądy Apelacyjne, w tym Sąd Apelacyjny w Szczecinie, którego zdaniem „gdy zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym, zaś kary zostały prawomocnie orzeczone zarówno przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 396), jak i po dniu 1 lipca 2015 roku, to odpowiedzi

na pytanie, na podstawie którego stanu prawnego orzekać, nowego czy poprzedniego, należy poszukiwać w regulacji art. 4 § 1 k.k. (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 marca 2016 r., sygn. II AKz 68/16, KZS 2016, z. 5, poz. 50).

Mając powyższe na uwadze powyższe, w realiach rozpoznawanej sprawy, skoro wyrok wydany w sprawie XVIII K 123/14 uprawomocnił się w dniu 12 października 2015 r., a więc po dniu 30 czerwca 2015 r., Sąd przed wydaniem wyroku łącznego miał obowiązek zbadania w pierwszej kolejności względności ustaw.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy zaniechał zbadania możliwości wystąpienia korzystnego dla skazanego realnego zbiegu przestępstw według stanu prawnego obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r., błędnie uznając, że zastosowanie mogą mieć tylko przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. Sąd Apelacyjny zaaprobował pogląd Sądu I instancji, o niezastosowaniu regulacji art. 4 § 1 k.k., czym z kolei naruszył rażąco przepis art. 85 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., poprzez jego niezastosowanie. Naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na treść prawomocnego postanowienia, albowiem istniała możliwość wydania wobec skazanego wyroku łącznego.

Analiza akt prowadzi do następujących, w tym zakresie, wniosków:

- pierwsze chronologicznie orzeczenie wydane zostało wobec skazanego przez Sąd Rejonowy w W. w dniu 12 grudnia 2000 r., sygn. akt VIII K 1007/98. Orzeczono nim karę grzywny. Karę tego samego rodzaju, tj. grzywny, wymierzono także wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 marca 2015 r., sygn. akt XVIII K 123/14 za czyny popełnione „zanim zapadł” pierwszy, wymieniony wyżej wyrok – w pkt I w dniu 14 września 1999 r. i w pkt II w bliżej nieustalonym dniu od czerwca 1999 r. do lipca 1999 r. Mając na uwadze treść art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. spełnione zostały przesłanki do połączenia kar grzywny orzeczonym wymienionymi wyrokami;
- wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 29 kwietnia 2005 r., sygn. akt V K 1535/01, wymierzono skazanemu, za dwa przestępstwa kary pozbawienia wolności. Kary tego samego rodzaju orzeczono wyrokiem Sądu Okręgowego w W.

w sprawie o sygn. akt XVIII K 123/14, za przestępstwa popełnione w dniu 14 września 1999 r. i w bliżej nieustalonym dniu od czerwca 1999 r. do lipca 1999 r., a więc przed wydaniem w dniu 29 kwietnia 2005 r., „pierwszego” wyroku.

Mając na uwadze, iż zarzuty podniesione w kasacji przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego okazały się zasadne, należało uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] i utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w W. i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy powinien mieć na uwadze wskazane wyżej zapatrywanie prawne oraz kwestię stosowania w związku z wprowadzonymi zmianami przepisu art. 4 § 1 k.k.